

Fiskeridirektoratet
Postboks 185
5804 Bergen
postmottak@fiskeridir.no

Deres referanse: 21/9681

Dato: 26. november 2021

Havbruk til havs – innspill til Fiskeridirektoratets forslag til tre områder til uttale

Innledning

Det vises til Fiskeridirektoratets invitasjon av 1. november 2021 til å gi innspill til forslag til tre områder langs norskekysten som skal tilrettelegges for havbruk til havs gjennom konsekvensutredning.

Vi vil benytte anledningen til komme med et felles innspill fra Havbruksnettverk Helgeland, Olje- og gassklynge Helgeland, Arctic Cluster Team (ACT), Indre Helgeland Regionråd og Helgelandsrådet («**Gruppen**» eller «**Konsortiet**»). Samlet representerer Gruppen 18 av 19 kommuner på Helgeland, i overkant av 71,000 innbyggere, 180 bedrifter med ca. 8,000 ansatte og en samlet omsetning på over NOK 40 milliarder.

Bakgrunn

Norsk oppdrettsnæring er avhengig av å ta i bruk nye områder og produksjonsmetoder for å kunne nå ambisjonen om femdobling av laks- og ørretproduksjon innen 2050 på miljøets betingelser, og havbruk til havs representerer et mulig nytt vekstområde for havbruksnæringen både i Norge og globalt. En utredning av mulige områder for havbruk til havs i Norge og tilrettelegging ved etablering av eget konsesjonsregime er bredt politisk forankret, senest i Hurdalsplattformen til den nye regjeringen utgått fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet som sier at Regjeringen vil «*Utvikle et eget konsesjonsregime for oppdrett til havs med strenge krav til bærekraft og sameksistens mellom ulike havnæringer*».

Nærings- og Fiskeridepartementet har anmodet Fiskeridirektoratet om å velge ut og anbefale tre områder til konsekvensutredning for havbruk til havs, fortrinnsvis ett område sør, et midt og et nord i landet. Anbefalingen skal gjøres på bakgrunn av områderapporten fra Fiskeridirektoratet i 2019 hvor 11 områder langs norskekysten ble tilrådt for konsekvensutredning. To av disse områdene befinner seg utenfor kysten av Helgeland i Nordland.

De tre områdene Fiskeridirektoratet har foreslått er Norskerenna Sør utenfor Rogaland, Frøyabanken Nord/Sør utenfor Trøndelag og Tromsøyflaket utenfor Troms og Finnmark.

Havbruk til havs har et ringvirkningspotensiale som berører mange ulike deler av samfunnet og et bredt spekter av parter innen næringsliv, FOU og offentlig sektor. Dagens havbruksnæring er en av de viktigste næringene i Nordland med betydelig direkte og indirekte verdiskapning. At de to områdene utenfor Nordland, som utgjør over 30% av de totale havområdene foreslått for konsekvensutredning, ikke er en del av Fiskeridirektoratets forslag til områder for konsekvensutredning representerer følgelig en ikke-akseptbar trussel for videre utvikling av Helgelandsregionen. Dette høringssvaret er derfor utarbeidet, forankret og tilsluttet av de to

politiske samarbeidsorganene på Helgeland, sammen med en bred tilslutning av næringsaktører gjennom Havbruksnettverk Helgeland, Olje- og gassklynge Helgeland og Arctic Cluster Team.

Introduksjon til Helgeland og Gruppen

Helgeland består av til sammen 19 kommuner med ca. 77,500 innbyggere. Regionen har et allsidig næringsliv og er et av de viktigste enkeltområdene for havbruk i Norge. Havbruksaktiviteten dekker hele verdikjeden fra settefisk, via fôr, service/utstyr, fiskehelsetjenester til slakteriaktivitet. Helgeland er også Nord-Norges tyngdepunkt med hensyn til prosess-, verksteds- og leverandørindustri, grønn kraftproduksjon og ikke minst innenfor landbruk og skogbruk. Olje- og gassnæringen har også en viktig rolle i regionen med lang tradisjon og bred kompetanse innen mange ulike tekniske fagdisipliner. Regionen er også en viktig drivkraft for blågrønn industriutvikling i tråd med EUs bærekraftambisjoner, hvor eksempelvis FREYR i Mo i Rana og Gen2 Energy i Mosjøen jobber med gigantlegg for hhv. batteri- og hydrogenproduksjon. Til tross for dette opplever regionen befolkningsnedgang og SSBs prognoser for det neste tiåret tilsier en ytterligere reduksjon i befolkningsantallet.

Helgelandsrådet og Indre Helgeland Regionråd representerer de to politiske samarbeidsorganene for 18 av de 19 kommunene på Helgeland. Samlet befolkning for kommunene som de to regionrådene representerer er ca. 71,200. Havbruksnæringen er en særdeles viktig bidragsyter til lokale arbeidsplasser og verdiskapning for de to rådenes medlemskommuner. Næringen er også gjennom Havbruksfondet en viktig inntektskilde for kommunene hvor samlet bidrag til medlemmene beløp seg til i overkant av NOK 88 millioner i 2021.

Havbruksnettverk Helgeland

Havbruksnettverk Helgeland består av 45 havbruksrelaterte bedrifter, kunnskapsmiljø og forvaltning på Helgeland. Medlemsmassen inkluderer flere av de ledende aktørene innen sitt respektive fagfelt som gjennom de siste 50 årene vært viktige bidragsytere til industriutviklingen havbruksnæringen regionalt så vel som nasjonalt. Nettverket har som mål at Helgeland skal bli verdens mest bærekraftige havbruksregion gjennom samarbeid.

Helgeland som havbruksmiljø innehar en viktig historisk posisjon i norsk havbruksutvikling. Havbruksnettverk Helgeland har som formål å forsterke og videreutvikle næringen i regionen gjennom nettverksbygging, kompetanseheving og koordinert interaksjon med lokale, regionale og nasjonale beslutningstakere. Havbruksnettverk Helgeland ble i november 2021 utnevnt som en av landets to første hub-noder i det nasjonale klyngeprogrammet, og vil fremover samarbeide tett med NCE Aquatech Cluster som er en av verdens størst havbruksklynger.

Olje- og gassklynge Helgeland

Olje- og gassklynge Helgeland består av 42 leverandørbedrifter og kunnskapsaktører med totalt ca. 2,000 ansatte og en samlet årlig omsetning på ca. NOK 6 milliarder. Fabrikasjon, vedlikehold og modifikasjon, avfallshåndtering og basetjenester er blant de viktigste satsingsområdene for klyngen. Partnerskapet har funnet sammen gjennom petroleumsbransjen, men er sterkt representert i flere næringer som havbruk, maritim sektor og kraft- og prosessindustri. Klyngen posisjonerer seg i det grønne skiftet og arbeider aktivt med elektrifisering og etablering av marine næringsparker til havs på Helgeland.

Helgeland har et tungt og variert industrimiljø med lang tradisjon og bred kompetanse innen mange ulike tekniske fagdisipliner. I Brønnøysund er det bygd opp et nasjonalt miljø innen transport, samt heliport for nordlige Norskehavet. I Mosjøen er det et betydelig industrimiljø bygd opp rundt Alcoa, i tillegg til ny industri som grønn hydrogenproduksjon under utvikling. Mo i Rana med et mangfold av

industri- og teknologibedrifter er det industrielle tyngdepunktet i nord. På Nesna er det skipsverft og dypvannskai hvor det planlegges storstilt produksjonsanlegg for havvindmøller, og ny industripark er under etablering. I Sandnessjøen er det forsynings- og servicebase og flere nasjonale bedrifter med offshorekompetanse, logistikk og service-funksjoner rettet mot olje- og gassindustrien. I tillegg er det verkstedindustri som leverer både offshore og onshore. Til sammen representerer dette ett av Norges to største industrimiljøer.

Som industriklynge er Olje- og Gassklynge Helgeland opptatt av havbruksnæringen med sine store ringvirkninger til industrien, og at også Nordland aktivt kan ta del i utviklingen av en ny havbruksnæring til havs. Klyngens medlemmer besitter kompetanse og kapasitet som ønsker å spille en viktig rolle i utviklingen av leveranser til havbruk til havs.

Arctic Cluster Team (ACT)

Arctic Cluster Team er et klyngesamarbeid som skal skape nye bærekraftige løsninger for Nord-Norge og hele verden. Klyngen er en av de største industriklyngene i Norge med over 90 partnere fra hele landet, og ble etablert på initiativ fra prosessindustrien på Helgeland. Klynges medlemmer har en samlet omsetning for over NOK 32 milliarder.

Bærekraftmålene står sentralt i Arctic Cluster Team. Bedriftene omstiller seg for å forbedre miljøavtrykket og redusere klimapåvirkningen, og klyngen skal bidra til å innfri Norges forpliktelser i Paris-avtalen og er innvilget ARENA Pro-status.

Sjømatnæringen i Nordland

Sjømatnæringen er blant Norges viktigste distriktsnæringer. Næringen er representert i hele landet, men det er i regionene i Vest- og Nord-Norge at næringen har størst betydning for verdiskapning og sysselsetting. Ifølge Menon Economics var de totale sysselsettingseffektene av sjømatnæringens aktivitet på i overkant av 93,600 sysselsatte i 2020, mens verdiskapningen beløp seg til NOK 59.4 milliarder. Av dette utgjorde Nordlands verdiskapning NOK 9.8 milliarder (16% av den totale verdiskapningen nasjonalt) gjennom 10,700 sysselsatte. Dette utgjør hele 15% av den samlede private sysselsettingen i Nordland.

Havbruksnæringen i Nordland står svært sterkt både i absolutte og relative termer. Med rett i underkant av 300,000 tonn (2020-tall, rundvekt) ble rundt 22% av det totale volumet av Atlantisk Laks fra Norge produsert i Nordland. Lønnsomheten er høyest i landet med en gjennomsnittlig driftsmargin på hele 22% mot landsgjennomsnittet på 17%. Den sterke lønnsomheten henger sammen med gode biologiske resultater, effektiv infrastruktur og et sterkt samarbeid gjennom verdikjeden.

De gode biologiske resultatene viser seg også i forvaltningen av miljøpåvirkningen i trafikklyssystemet hvor både produksjonsområde ("PO") 8 og 9 har vært klassifisert som «grønn» siden regimet ble innført. Siste rapport fra styringsgruppen for vurdering av lakseluspåvirkning på ville laksefisk som ble publisert 12. november 2021 konkluderer med fortsatt laveste kategori luseindusert villfiskdødelighet for utvandrende smolt i PO8 og PO9. Følgelig er det ventet at produksjonsområdene i Nordland vil bli klassifisert som «grønn» også når det gjennomføres justeringer av de ulike fargene i 2022.

Gjennom trafikklysauksjonen har havbruksnæringen i Nordland bevist sterk investeringsvilje og fremtidsro på næringen. PO8 og PO9 har i auksjonene gjennomført i både 2018 og 2020 vært på toppen nasjonalt i auksjonsbeløp betalt for MTB-vekst. I tillegg har næringen i regionen investert betydelige beløp over de siste årene i settefiskanlegg, slakteri, brønnbåt og annen infrastruktur.

Gruppen mener den eksisterende infrastrukturen sammen med de gode biologiske og økonomiske resultatene, samt sterk investeringsvilje og -kapasitet er viktige utvelgelseskriterier i prosessen med valg av områder for konsekvensutredning.

Områdene utenfor Nordland anbefalt for konsekvensutredning

I Fiskeridirektoratets kartleggingsrapport fra 2019 anbefales 11 områder langs norskekysten for konsekvensutredning for havbruk til havs. Av disse ligger to av områdene utenfor Helgelandskysten i Nordland. Fiskeridirektoratets vurderinger, som er basert på Havforskningsinstituttets grundige analyser og innspill fra ulike myndigheter og arealinteressenter, peker på at områdene fremstår som attraktive for havbruk til havs.

Havbruk i åpne farvann representerer en mulig vekstpilar som kan bidra til å nå ambisjonen om femdobling av laks- og ørretproduksjonene innen 2050, men Gruppen er opptatt av at dette må skje på miljøets betingelser og i sameksistens med eksisterende arealinteressenter. I områderapporten fra 2019 fremkommer det av fiskeriinteressentene sine innspill at det er ønskelig med en god og kunnskapsbasert sameksistens. Dette støttes i sin helhet av Konsortiet, og en konsekvensutredning av områdene utenfor Nordland er slik Gruppen ser det en velegnet fremgangsmåte for å sikre at fiskeriinteressene, så vel som andre miljø- og arealinteresser, blir ivaretatt på en strukturert og veldokumentert måte som sikrer fellesskapets verdier.

Gruppen er kjent med at veletablerte næringsaktører innen havbruksnæringen regionalt har vist interesse for områdene utenfor Helgelandskysten. Havbruk til havs innebærer betydelige investeringer, og Gruppen mener det bør vektlegges næringsinteresse, havbrukskompetanse og investeringsvilje i utvelgelsen av områder som skal konsekvensutredes. Dette forsterkes av erfaringene fra ordningen omfattende utviklingslisenser, hvor flere av aktørene i regionen har blitt tildelt lisenser for prosjekter tilpasset mer eksponerte lokaliteter og nedsenket drift.

Helgelands industri og FOU-kompetanse i utviklingen av havbruk til havs

Når grunnlaget for utviklingen av en ny havbruksindustri til havs i Norge skal legges, må det gjøres etter en modell som gir muligheter for å skape verdier og arbeidsplasser i hele landet. Dersom Nordland blir stående uten områder vil det påvirke konkurransekraft og få negative konsekvenser for utvikling av leverandørindustri, infrastruktur og kompetanse innenfor havbruk, olje og gass, grønn energiutvikling og tilstøtende næringer i landsdelen.

Konsortiet ser at bedrifter innen olje- og gassnæringen, verftsindustrien, service/vedlikehold og teknologi i vår region vil kunne bidra med viktig kompetanse og infrastruktur i betydelige oppdrag ved utbygging av havbruk til havs. Dette forutsetter imidlertid at Nordland er med når startskuddet for havbruk til havs går. Gruppens medlemmer ønsker fra et tidlig stadium å skape effektive leveranse- og gjennomføringsmodeller, i samarbeid med den eksisterende infrastrukturen som eksisterer rundt dagens havbruksnæring i Nordland. Dette vil bidra til både direkte og indirekte arbeidsplasser knyttet til utvikling av havbruk til havs, og forsterke den grønneblå omstillingen i olje- og gasssektoren på Helgeland og i omkringliggende regioner.

Gruppen fremhever også Nordland Fylkes vidtspennende kunnskapsmiljø innen sjømatnæringen, hvor Nord Universitet med sitt Fakultet for biovitenskap og akvakultur er ett av de fremste forskning- og utdanningsmiljøene innen sjømatrelatert kompetanse i verden. Nord universitet dekker nær 40 prosent av Norges kystlinje og har sterke fagmiljøer som holder høyeste internasjonale standard innenfor marinbiologi, genetikk og akvakultur. I tillegg har regionen et

omfattende studiemiljø innen havbruksrelatert utdanning på videregående nivå med skoletilbud i Brønnøysund, Sandnessjøen og i Meløy kommune

I tillegg mener Gruppen det foreligger spennende muligheter for fremtidens sameksistens til havs i de aktuelle områdene i Nordland som er foreslått for konsekvensutredning. Dette knytter seg særlig til havvind, hvor områdene foreslått for konsekvensutredning for havbruk til havs ligger i umiddelbar nærhet til areal foreslått for flytende havvind i fremtiden. En konsekvensutredning av områdene for havbruk til havs vil i så måte være første steg på veien i en større kartlegging og konsekvensutredning av sameksistens mellom eksempelvis havvind og havbruk til havs.

Avslutningsvis registrerer Gruppen at ett av de foreløpig foreslåtte områdene for konsekvensutredning ligger utenfor Trøndelag, og vil oppfordre om at mulig samarbeid og klyngeeffekter mellom områdene utenfor Trøndelag og områdene utenfor Helgelandskysten vektlegges i en områdeanbefaling. Basert på den nære avstanden er det nærliggende å forvente at man vil kunne dra nytte av synergier og klyngeeffekter både i en konsekvensutrednings-, utbyggings- og driftsfase mellom de to områdene. Eksempelvis vil nødvendig infrastruktur-, kompetanse- og sikkerhetsbehov være til dels overlappende mellom de to områdene. En samtidig/felles konsekvensutredning med påfølgende drift i de to områdene vil styrke konkurransekraften til begge områdene både på kort og lang sikt.

Oppsummering

At de to områdene utenfor Nordland, som utgjør over 30% av de totale havområdene foreslått for konsekvensutredning, ikke er en del av Fiskeridirektoratets forslag til områder for konsekvensutredning representerer følgelig en ikke-akseptert trussel for videre utvikling av Helgelandsregionen og sjømatnæringen i Nordland. Gitt bidraget fra næringen til landsdelens verdiskapning og private sysselsetting er det viktig for regionens styrke og videreutviklingsmulighet at de to områdene utenfor Nordland blir inkludert i den nært forestående konsekvensutredningen for havbruk til havs.

Gruppen mener at Nordlands posisjon som ledende havbruksregion kombinert med regionens industri- og FOU-kompetanse må vektlegges og ber om at begge av områdene utenfor Nordland inkluderes i forestående anbefaling om konsekvensutredning for havbruk til havs. En utredning og eventuell fremtidig åpning med påfølgende etablering og drift vil kunne bidra til realisering av vesentlig aktivitet og etableringer i hjemmemarkedet, både offshore, kystnært og på land. I tillegg vil Gruppen fremheve betydningen av å involvere nordnorske leverandørmiljøer i utviklingen av dette nye vekstområdet i norsk havbruksnæring som vil skape næringsutvikling og verdiskapning i landsdelen og for Norge for øvrig.

På vegne av Havbruksnettverk Helgeland, Olje- og gassklynge Helgeland, Arctic Cluster Team (ACT),
Indre Helgeland Regionråd og Helgelandsrådet:

Joakim Kristiansen
Prosjektleder
Havbruksnettverk Helgeland

Thomas Lehre
Styreleder
Havbruksnettverk Helgeland

Ann Merete Brevik
Daglig leder og Styremedlem
Havbruksnettverk Helgeland

Ken Tollaksen
Leder av styringsgruppen
Olje og Gassklynge Helgeland

Thomas Borgen
Prosjektleder
Olje og Gassklynge Helgeland

Ellen Myrvold
Leder av styringsgruppen
Arctic Cluster Team (ACT)

Monica Paulsen
Klyngeleder
Arctic Cluster Team (ACT)

Geir Waage
Politisk leder
Indre Helgeland Regionråd

Kjell-Idar Juvik
Sekretariatsleder
Indre Helgeland Regionråd

Eilif Kristian Trælnes
Politisk leder
Helgelandsrådet

Stig Sørra
Sekretariatsleder
Helgelandsrådet

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten underskrift